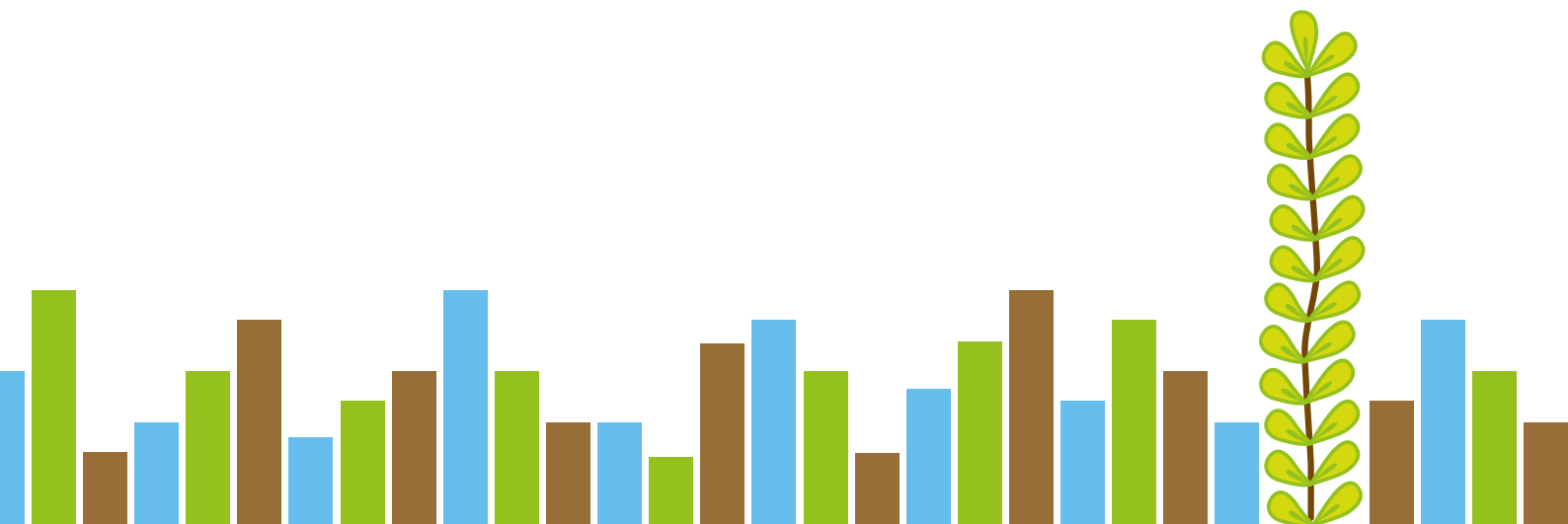

Hållbar utveckling av fiskeområden – hur gick det?

Sammanställning av Europeiska fiskerifondens
(2007–2013) prioriterade område
Hållbar utveckling av fiskeområden

Författare Frida Solstorm, Jordbruksverket

Varför görs denna utvärdering?

Denna rapport är en del av utvärderingen av fiskeriprogrammet 2007–2013. Slututvärderingen genomfördes av kommissionen men utvärderingssekretariatet kompletterar med nationella perspektiv genom vissa specifika utvärderingar.

Denna utvärdering görs för att få en sammantagen analys hur väl åtgärderna inom prioriterade området Hållbar utveckling av fiskeområden uppfyllde målen för det operativa programmet 2007–2013. Utvärderingen analyserar måloppfyllelsen utifrån ett flertal utgångspunkter, programmet i helhet, fiskeområdenas egna mål och strategier och även hur väl underifrånperspektivet fungerade i kontext av fiskeriprogrammet. Den sammantagna analysen ger ett underlag för framtida utformning av politik.

Utvärderingssekretariatet vid Jordbruksverket ansvarar för att de svenska EU-programmen där Jordbruksverket är förvaltande myndighet blir utvärderade. Det innebär att utvärderingssekretariatet beställer och genomför utvärderingar av landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet samt programmet för lokalt ledd utveckling inom social- och regionalfonden. Programmen utvärderas dels var för sig men också tillsammans. Utvärderingarna sker i relation till program mål och de övergripande EU 2020-målen. De flesta utvärderingarna genomförs av externa aktörer. Rapporterna kvalitetsgranskas av forskare innan de publiceras. I slutet av rapporten finns ett utlåtande från granskarna. Rapporterna publiceras i en särskild rapportserie och rapportförfattarna är ansvariga för slutsatserna. Slutsatserna utgör inte Jordbruksverkets officiella ståndpunkt.

Utvärderingssekretariatet vid Jordbruksverket

Utvärderare

Frida Solstorm är fiskbiolog med inriktning på vattenbruk och fiskvälfärd. Hon jobbar med fiskerifrågor på Jordbruksverket och har erfarenhet av fiskfrågor från flera olika myndigheter samt även från forskningen där hon disputerat inom fiskvälfärd.

Sammanfattning

I det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013 pekades det ut ett prioriterat område för *Hållbar utveckling av fiskeområden* (område 4). Området hade ett särskilt fokus på socioekonomiska åtgärder och skapandet av nya arbetstillfällen genom lokal förankring och integrerade strategier.

14 fiskeområden etablerades under programperioden.

Denna sammanställning försöker besvara hur väl åtgärderna inom det prioriterade området fyller upp målen för hela det operativa programmet, de specifika målen för området så väl som fiskeområdenas egna mål och strategier. Även underifrånperspektivet och omfattning av erfarenhetsutbyte, lärande och samarbete har bedömts.

Låg måluppfyllnad

Utifrån de resultatindikatorer som togs fram så är måluppfyllnaden låg. Men området anses ha gett andra effekter där samverkan, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte anses vara starka framgångsfaktorer.

Samverkan – utmaning och framgång

Efter stora utmaningar lyckades fiskeområdesgrupperna få till en bred samverkan mellan näringen, kommuner och myndigheter. Strategierna förankrades brett och ansågs ha ett tydligt underifrånperspektiv. Denna samverkan är dock beroende av fortsatt finansiering.

Brist på fisk

Svaga bestånd av fisk gjorde att många fokuserade på åtgärder som förbättrade miljön för fisken. Dessa åtgärder kan ge positiva effekter på lång sikt eftersom det skapar en grund för ett hållbart nyttjande av fiskresursen i framtiden genom stärkta bestånd.

Diversifieringsprojekt ger kvarvarande resultat

De projekt som har haft bäst långsiktighet är diversifieringsprojekten där projekten lyckats skapa ett högre värde för samma fisk genom att till exempel skapa en lokal marknad eller förädling.

Summary

This synthesis is part of the evaluation of the operational programme for the European fisheries fund 2007–2013. During the operational programme, *Sustainable development of fisheries areas* was appointed as one of the prioritized axes (Axis 4). The axis focused on socioeconomic measures and creating new employment through local acceptance and integrated strategies.

14 fisheries areas were established in Sweden. All areas had a Fisheries Local Action Group (FLAG) connected to the area.

This synthesis attempts to answer how well measures taken in axis 4 fulfills the goals for the operational programme and axis 4 as well as for the goals and strategies set by each area. In addition, effects from a bottom-up perspective, the extent of experience sharing, learning and cooperation were evaluated.

Background material for the synthesis is composed of ex-post and half-time evaluation of the European fisheries fund, evaluation of FLAG's national network, yearly reports for the operational programme 2009–2014 and each FLAG's own evaluation. The material was also complemented with interviews by mail or phone to all the FLAG's.

Low fulfillment

Indicators of achievement shows a low rate of fulfillment. However, other effects were observed. Collaborations, networking and exchange of experience were lifted as successful factors.

Collaboration – challenge and success

Collaboration within fisheries areas was in many areas a challenging task. In spite of this, FLAG's managed to create a broad collaboration between the industry, municipalities and governments. Each areas strategy was anchored on a broad base and a clear bottom-up perspective was implemented. This collaboration was unfortunately fragile and disappeared without further financing.

Lack of fish

Weak fish stocks was the focus point in several areas. Measures to improve the habitat for the fish was taken. This may create positive effects in the long term when stocks increase and a sustainable use of the resource is possible.

Diversification contributes to lasting results

Projects with a focus on diversification had the most lasting results. These are projects where the value of a fish has increased through different measures like creating a local market or processing.

Innehåll

1	Inledning.....	9
1.1	Bakgrund.....	9
1.1.1	Prioriterat område 4 – Hållbar utveckling av fiskeområden.....	10
1.1.2	Fiskeområdesgrupperna.....	10
2	Metod.....	13
3	Resultat och diskussion	14
3.1	Resultat utifrån mätbara indikatorer	14
3.2	Bedömning av måluppfyllnad.....	14
3.2.1	Lokala strategier.....	15
3.2.2	Utmaningar och resultat	15
3.2.3	Prioriterat område 4 Hållbar utveckling av fiskeområden.....	17
3.2.4	Operativt program för fiskerinäringen i Sverige 2007–2013	18
3.3	Underifrånperspektivet.....	19
3.4	Erfarenhetsutbyte, lärande och samarbete	19
4	Slutsatser.....	20
4.1	Rekommendationer inför kommande program och utvärderingar.....	20
	Referenser	21
	Bilaga 1	23
	Bilaga 2	24
	Granskningskommentarer	27

1 Inledning

Denna sammanställning är en del i utvärderingen av det operativa programmet för Europeiska fiskerifonden 2007–2013 (EFF). Sammanställningen fokuserar på hur väl insatserna uppfyllde mål och strategier för programmet och prioriterat område 4 – *Hållbar utveckling av fiskeområden* så väl som de lokala målen och strategierna för respektive fiskeområdesgrupp. Underlag för sammanställningen kommer från Jordbruksverkets *Slutrapport om genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013*, *Fiskeriverkets Halvtidsutvärdering Europeiska Fiskerifonden 2007–2013*, *Utvärdering av FOG nationellt nätverk*, Årsrapporterna för fiskeriprogrammet 2009–2014, fiskeområdenas egna slututvärderingar av programperioden samt kompletterande frågor till samtliga verksamhetsledare för fiskeområdena via mejl och telefon.

1.1 Bakgrund

Ett operativt program för utveckling inom fiskerinäring togs fram på nationell nivå med stöd av rådets förordning (EG) 1198/2006¹ samt kommissionens förordning (EG) 498/2007². Det operativa programmet hade en övergripande vision och ett antal mål som var direkt korrelerade till visionen. Visionen var en ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar fiskerinäring. För programmet som helhet fanns 5 övergripande mål.

1. Kapaciteten i den svenska fiskeflottan ska minska så att fiskeansträngningen³ anpassas till en långsiktigt hållbar beståndssituation
2. Lönsamheten i fiskerinäringen ska öka
3. Främja sysselsättning på landsbygden i anslutning till fiskerinäringen
4. De negativa miljöeffekterna orsakade av svensk fiskerinäring ska minska
5. Hållbar miljö och naturliga fiskbestånd

I det operativa programmet fanns det 5 prioriterade områden som alla skulle uppfylla ett eller flera av programmålen. Programmet skulle även bidra till att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen.

Denna sammanställning fokuserar på prioriterat område 4, *Hållbar utveckling av fiskeområden*. Det prioriterade området var kopplat till de övergripande programmålen 2–5 med ett särskilt fokus på mål 2 och 3, *Lönsamheten i fiskerinäringen ska öka* samt *Främja sysselsättning på landsbygden i anslutning till fiskerinäringen* men åtgärder ansågs även kunna bidra till att uppnå mål 4 och 5, *De negativa miljöeffekterna orsakade av svensk fiskerinäring ska minska* samt *Hållbar miljö och naturliga fiskbestånd*. Åtgärderna inom *Hållbar utveckling av fiskeområden* bedömdes även kunna uppfylla miljömålen *Levande sjöar och vattendrag* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård*.

1 rådets förordning (EG) 1198/2006 av den 27 juli 2006 om Europeiska fiskerifonden

2 kommissionens förordning (EG) nr 498/2007 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1198/2006 om Europeiska fiskerifonden

3 Fiskeansträngning definieras som ett fartygs kapacitet och aktivitet t.ex. fartygets maskinstyrka och fisketid

1.1.1 Prioriterat område 4 – Hållbar utveckling av fiskeområden

Socioekonomiska åtgärder och skapande av nya arbetstillfällen genom en lokal förankring och integrerade strategier var fokus för *Hållbar utveckling av fiskeområden*. Fiskeområdesgrupper skulle bildas i områden med låg befolkningstäthet, områden där fisket var på tillbakagång eller vid små fiskesamhällen både i kust- och inlandsområden. Det förekom 3 kvantitativa resultatindikatorer kopplade till området, ökad företagsamhet, ökad diversifiering och ökad sysselsättning.

Hållbar utveckling av fiskeområden skulle utgöra ett komplement till de övriga prioriterade områdena. Enligt operativa programmet skulle särskilt prioriteras:

- Bevara och utveckla nya arbetstillfällen och det ekonomiska och sociala väståndet.
- Ökad lönsamhet av fiskeri- och vattenbruksprodukter.
- Främjande av kustmiljöns kvalitet.
- Främjande av nationellt och transnationellt samarbete mellan fiskeområden.
- Förberedelser och genomförande av utvecklingsstrategin.

Totalt bildades 14 fiskeområden under programperioden. Fiskeområdena etablerades sent under programperioden på grund av utmaningar med regelverk, medfinansiering och möjligheten att nå ut till potentiella sökande.

1.1.2 Fiskeområdesgrupperna

Varje fiskeområde som etablerades bildade en fiskeområdesgrupp (FOG) som administrerade fiskeområdet. Två fiskeområden valde att ha en gemensam administration. Fiskeområdesgrupperna skulle vara sammansatta av personer från flera olika intressen med fokus på ett underifrånperspektiv vilket innebar att behov och projektidéer skulle vara lokalt förankrade. Grupperna tog fram egna utvecklingsstrategier och åtgärdsplaner för att inom varje fiskeområde kunna uppfylla målen för *Hållbar utveckling av fiskeområden*. Strategier och budget för respektive område beslutades av Fiskeriverket. Fiskeområdesgrupperna bedömde de ansökningar som kom in och valde ut och godkände de ansökningar som stämde överens med den utvecklingsstrategi som fanns för området.

Figur 1 Karta över fiskeområden

1. Vindelälvens fiskeområde
2. Fiskeområde Södra Bottenhavet
3. Fiskefrämjandet Stockholm skärgård
4. Fiskeområde Norra Bohuslän
5. Fiskeområde Södra Bohuslän
6. Fiskeområde Vänerskärgården med Kinnekulle
7. Fiskeområde Vättern
8. Fiskeområde Kustlandet
9. Fiskeområde Gotland
10. Sydkustens fiskeområde
11. Fiskeområde Tornedalen med Haparanda skärgård
12. Fiskeområde Kustlinjen
13. Fiskeområde Halland
14. Blekinge fiskeområde Leader

Mål och strategier

Fiskeområdesgruppernas långsiktiga mål syftade till att skapa en hållbar utveckling för fisket. Utvecklingsstrategin för de enskilda fiskeområdena skiljer sig åt sinsemellan men samtliga fokuserade på att öka besöksnäringens omfattning samt på att skapa arbetstillfällen inom fiskerinäringen, vilket var i linje med områdets mål såväl som det operativa programmets mål. Flera områden fokuserade på livskraftiga fiskbestånd för att ha en resurs att nyttja i området. Stort fokus låg också på näringslivsutvecklande insatser. Överlag så överlappade utvecklingsstrategierna i de olika fiskeområdena varandra till stor del. De insatsområden som stod i fokus var stärkt miljö samt socioekonomiska förhållanden. Fiskeområdesgruppernas vision och strategiområden är sammanfattade i nedanstående tabell (tabell 1).

Tabell 1 Sammanställning av respektive fiskeområdes vision och strategi

Fiskeområde	Vision	Strategiska områden
Vindelälvens fiskeområde	Lägga grunden för en hållbar utveckling i fiskeområdet via breda samverkanslösningar mellan privata och offentliga aktörer samt forskare. Samt att de lokala initiativen stöds och uppmuntras.	<ul style="list-style-type: none"> Fiskförvaltning Näringsutveckling Kunskaphöjande åtgärder
Fiskeområde Södra Bottenhavet	Förvalta fiskbestånden för att kunna ha ett långsiktigt, lönsamt och hållbart kustfiske för konsumtion, i balans med en levande skärgård och med hänsyn till natur- och kulturvärden i kustområdet.	<ul style="list-style-type: none"> Främjande av kustmiljöns kvalitet Bevarande och utveckling av arbetstillfällen och det ekonomiska och sociala välbefinnandet Nätverksbyggande och utbildning
Fiskefrämjandet Stockholm skärgård	Öka fiskbeståndet genom att åtgärda underliggande orsaker till bristen på fisk.	<ul style="list-style-type: none"> Styrning och projektledning Fiske- och miljövård Ökad lönsamhet i näringen Ökad tillgänglighet till resursen med fokus på rekreation, jämställdhet och integration
Fiskeområde Norra & Södra Bohuslän	Utveckla fiskerinäringen, marin turism, fritidsfiske och övriga närliggande näringsverksamheter. Det geografiska områdets värden ska tas tillvara för att trygga och utveckla befintliga näringar samt skapa nya verksamheter och arbetstillfällen ur ett hållbart och långsiktigt perspektiv.	<ul style="list-style-type: none"> Produkter och marknad Arbetsätt och nätverk Besöksnäring Utbildning
Fiskeområde Vänerskärgården med Kinnekulle	Skapa ekonomisk tillväxt och därigenom arbetstillfällen vilket leder till ökad attraktionskraft för området. Allt utvecklingsarbete ska utgå ifrån lokala förutsättningar med lokala aktörer för att genom samverkan skapa en helhetssyn för fiskeområdet. Nya former av samarbete som ger ett ökat förädlingsvärde av produkter eller tjänster är kärnan i att skapa tillväxt.	<ul style="list-style-type: none"> Produktutveckling och kvalitetssäkring av Vänerprodukter Förstärka och säkerställa den lokala förädlings-, mottagnings- och distributionskapaciteten Skapa möjligheter för kompletterande verksamheter Förstärka samarbetet mellan fisket och lokala respektive regionala restaurangnäringen Utveckla marknadsföringen av Vänerprodukter
Fiskeområde Vättern	Öka konkurrenskraften inom fiskerinäringen och skapa ett effektivare nyttjande av resurserna för att bidra till ökad lönsamhet och arbetstillfällen.	<ul style="list-style-type: none"> Samordning och kunskapsutbyte Utveckling av fiskerinäringen Miljö och information

Fiskeområde Kustlandet	Stödja och verka för ett lokalt fisk- och fiskebaserat näringsliv som är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart.	<ul style="list-style-type: none"> • Diversifiering och nyföretagande • Fisk- och miljövård • Informations- och förvaltningsåtgärder • Rekreation och friluftsliv • Kulturmiljövård • Samverkan
Fiskeområde Gotland	Skapa ett levande kust- och landsbygdssamhälle genom en hållbar utveckling av fiskeområdet.	<ul style="list-style-type: none"> • Stärkande av fiskeområdets konkurrenskraft • Omstrukturering och omställning av verksamhet främst mot ekoturism • Diversifiering • Ökat värde på fiskeriprodukter • Infrastruktur • Attraktiv miljö • Internationellt och nationellt nätverk • Stimulera yrkeskunnande hos unga och kvinnor
Sydkustens fiskeområde	Skapa ett långsiktigt hållbart fiske med stabila fiskbestånd. Utveckla nya verksamheter och produkter som ger en mångfacetterad näring och fler arbetstillfällen samt öka den fiskerelaterade besöksnäringen. Genom ökad förädlingsgrad ökar värdet och därmed möjligheterna för livskraftiga bestånd.	<ul style="list-style-type: none"> • Produkter och marknad • Besöksnäring och kultur • Utbildning, kompetensutveckling, information och nätverksbyggande • Miljö
Fiskeområde Tornedalen med Haparanda skärgård	Skapa en hållbar socioekonomisk och företagsekonomisk utveckling av fiskerinäringen och fisketurismen i området. Bilda bestående nätverk som grundas i en samsyn mellan berörda aktörer om det hållbara fiskets betydelse för samtliga fiskeintressen inom området.	<ul style="list-style-type: none"> • Främjande av samsyn som ska leda till ett hållbart fiske • Främjande av partnerskap med fiskeintressen utanför fiskeområdet • Restaurering av vattendrag och kulturmiljöer • Produktutveckling och kunskapsinhämtning samt tillgängliggörande av områdets fisketuristiska resurser
Fiskeområde Kustlinjen	Genom miljöförbättrande åtgärder skapa och bevara naturligt hållbara produktionsmiljöer för fiskbeståndet. Samt att stödja och verka för en attraktiv livsmiljö och skapa nya arbetstillfällen i anslutning till kusten och till inlandets vattendrag och sjöar.	<ul style="list-style-type: none"> • Skydd av miljön • Utbildning • Nätverk • Stärkande av områdets konkurrenskraft • Infrastruktur avsedd för småskaligt fiske och turism • Kulturmiljövård
Fiskeområde Halland	Skapa ett hållbart och tillväxtfrämjande regionalt arbete för Kattegatt med kust. Stärka lönsamheten, bevara, utveckla och skapa nya arbetstillfällen inom fiskerinäringen, vattenbruket och övriga närliggande marina näringsverksamheter som tillsammans skapar en särprägel och identitet för området.	<ul style="list-style-type: none"> • Produkter, förädling och marknad • Laxen – Hallands landskapsfisk • Fiskerelaterad besöksnäring • Nätverksbyggande, information och kunskapsöverföring
Blekinge fiskeområde Leader	Bidra till en utveckling av det kustnära fisket som kan nå nya marknader, utveckla förädlingen samt skapa möjlighet till försäljningskanaler av fisk och fiskprodukter genom skapandet av tvärsektoriella samarbeten.	<ul style="list-style-type: none"> • Nya marknader • Ny användning av nedlagda hamnar • Nya företag • Nätverk och information

2 Metod

Sammanställningen är baserad på Jordbruksverkets *Slutrapport om genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013*, *Fiskeriverkets Halvtidsutvärdering Europeiska Fiskerifonden 2007–2013*, *Utvärdering av FOG nationellt nätverk*, Årsrapporterna för fiskeriprogrammet 2009–2014 samt fiskeområdenas egna slututvärderingar av programperioden. Kompletterande frågor ställdes till samtliga verksamhetsledare för fiskeområdena via mejl och telefon (se bilaga 1), svarsfrekvensen var 60 procent.

Sammanställningen utgör en bedömning av måluppfyllnaden baserat på åtgärder och resultat inom *Hållbar utveckling av fiskeområden*. Resultaten utifrån resultatindikatorerna är sammanfattade från Jordbruksverkets *Slutrapport om genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013* där det slutliga utfallet är från 2014 då de sista besluten togs.

3 Resultat och diskussion

3.1 Resultat utifrån mätbara indikatorer

För att uppnå målet *Hållbar utveckling av fiskeområden* togs resultatindikatorer fram, Ökad företagsamhet som mättes i antal nya företag uppdelat på *fisketurism* och övriga, Ökad diversifiering som mättes i antal projekt inriktade på diversifiering samt Ökad sysselsättning som mättes i antal nya arbetstillfällen uppdelat på *fisketurism* och övriga. Resultat utifrån indikatorerna redovisas i tabell 2. Utfallet är från 2014 eftersom det var detta år de sista besluten om stöd togs. Utfall 2014 baseras på en uppskattning av vad projekten hade resulterat i samt skulle resultera i på sikt. Trots kompletterande frågor till fiskeområdena så finns det inga uppdaterade siffror på exakt utfall av resultatindikatorerna.

Tabell 2 Mål och utfall av resultatindikatorer för Hållbar utveckling av fiskeområden.

Källa: Slutrapport om genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013, Dnr 3.3.04-9402/16

Resultatindikator	Utgångsläge 2006	Mål 2010	Mål 2015	Utfall 2014
Ökad företagsamhet – antal nya företag, varav:				
• Fisketurism	-	2	13	2
• Övriga	-	1	7	1
Ökad diversifiering – antal projekt	-	8	50	38
Ökad sysselsättning – antal nya arbetstillfällen, varav:				
• Fisketurism	-	3	20	7
• Övriga	-	2	10	0

Vid utgången av 2014 hade 340 ansökningar inkommit varav 306 hade beviljats. 301 av de beviljade projekten har slutförts. Av de slutförda insatserna var 38 projekt kopplade till diversifiering av verksamheten. Tre projekt hade bidragit till ökad företagsamhet och två av dessa samt ytterligare ett fisketurismprojekt uppskattades till att generera sju nya arbetstillfällen inom fisketurism. Totalt beviljades 6 695 231 euro i stöd från Europeiska fiskerifonden vilket motsvarar cirka 86 procent av den tilldelade budgeten. Stöden hade krav på en nationell offentlig medfinansiering på 50 procent som uppgick till 6 701 345 euro. Majoriteten av stöden (92,3 procent) låg på belopp under en halv miljon kronor och medianstödet var 137 101 kronor. Exempel på projekt har presenterats i flera tidigare rapporter, för möjligheten att läsa om några exempel så finns det ett utdrag från *Årsrapport fiskeriprogrammet 2014* i bilaga 2.

3.2 Bedömning av måluppfyllnad

Utifrån fiskeområde gruppernas egna utvärderingar framkommer det att de flesta områdena har varit positiva till resultatet av satsningen. En del har dock upplevt att det har varit många olika viljor och intressen och att det varit svårt att få aktörerna att enas om åtgärder inom området. Detta har varit en utmaning inom de flesta områdena men de som har lyckats att få till en samverkan ser detta som en av de största framgångarna med satsningen.

I halvtidsutvärderingen av fiskerifonden framkom det att etablering av fiskeområdesgrupper tog lång tid vilket gjorde att åtgärden kom igång sent under programperioden. De största utmaningarna vid etableringen ansågs vara oklara regelverk, att nå ut till möjliga sökande samt att hitta medfinansiering till projekt. Svårigheterna med att nå ut till möjliga sökande gjorde att antalet ansökningar i flera fall var så få att man ansåg att ingen prioritering kunde göras mellan projekt. Detta ledde till att projekten inte alltid höll den kvalitet som fiskeområdesgrupperna önskade eller inte fullt ut uppfyllde områdets strategi.

Under halvtidsutvärderingen såg verksamhetsledarna för fiskeområdesgrupperna inga resultat utifrån indikatorerna ökad företagsamhet eller sysselsättning men bedömde att det skulle ge resultat på sikt. I slutrapporten för programmet framkommer det att åtgärderna har gett resultat på företagsamhet och sysselsättning, dock inte i tillräcklig utsträckning för att nå målen. Däremot har flera av fiskeområdesgrupperna satsat på åtgärder för att stärka fiskbestånden vilket på sikt kan ge underlag för en ökad fiskerinäring.

3.2.1 Lokala strategier

Varje fiskeområdesgrupp tog fram en lokal strategi som skulle bidra till att uppfylla målen för *Hållbar utveckling av fiskeområden* såväl som målen för det operativa programmet. Strategierna hade olika fokus beroende på frågeställning och utmaningar inom aktuellt område. Efter programperioden gavs alla fiskeområdesgrupperna möjlighet att utvärdera sin insats inom *Hållbar utveckling av fiskeområden* för att bedöma måluppfyllnaden för såväl de lokala strategierna som för programmet. Jordbruksverket tog fram en mall för en utvärderingsrapport som fiskeområdesgrupperna rekommenderades att följa. Utvärderingsrapporterna har varierande kvalitet och innehåll där vissa är väldigt omfattande med kvalitativa analyser av resultat och med förväntade följder av insatsen. De detaljerade rapporterna har varit till nytta under den här sammanställningen. Nedan sammanfattas de viktigaste utmaningarna och resultaten för fiskeområdena (se tabell 3).

Tabell 3 Översikt över de främsta utmaningarna samt goda resultaten av Hållbar utveckling av fiskeområden

Utmaningar och svårigheter	Goda resultat
Sen uppstart och svårigheter att hitta sökande	Lokal marknad – ökad lönsamhet
Lång handläggning och sen utbetalning samt medfinansiering och likviditet	Diversifiering av fiskprodukter – ökad lönsamhet
Brist på fisk – begränsar utvecklingen och lönsamheten	Biotopvårdande åtgärder – stärkta fiskbestånd
Samverkan – konfliktfyllt och lågt intresse	Samverkan – bredförankring och förståelse

3.2.2 Utmaningar och resultat

Sen uppstart

Hållbar utveckling av fiskeområden var ett nytt insatsområde i det operativa programmet för Europeiska fiskerifonden och etableringen tog längre tid än väntat. Fiskeområdena var inte etablerade förrän nästan halvvägs in i programperioden. Utmaningarna med etableringen anses vara oklara regelverk, svårigheter att hitta medfinansiering och sökande. Den sena uppstarten medförde att tiden för genomförande av åtgärder blev begränsad. Detta är troligen en bidragande faktor till att målen för resultatindikatorerna inte uppnåts.

Svårt att hitta sökande

Att det var svårt att nå ut till potentiella sökande gjorde att vissa områden hade svårt att få in projektansökningar. Detta ledde också till att prioriteringen för beviljade projekt blev begränsad. De beviljade projekten var därför inte alltid förankrade i den lokala strategin. Trots det bedömer de flesta områdena att de genomförda åtgärderna har uppfyllt strategin.

Administrationen försenade projektgenomföranden

En annan utmaning som har lyfts av flertalet områden är de långa handläggnings-tiderna för stöden och sena utbetalningar. Detta har gjort att fiskeområdena behövt ha en hög likviditet för att kunna finansiera projekten till dess att stöden betalats ut. Alla fiskeområden har inte haft förmånen att ha finansiellt starka samarbetspartners vilket gör att de långa handläggningstiderna och sena utbetalningarna blivit ett hinder för projektgenomföranden. Det var till en början också svårt att säkra offentlig med-finansiering för projekten. Dock tyder utfallet i slutet av programperioden som visar en 86 procent nyttjandegrad av EFF budgeten, på att problemen med medfinansiering minskade med tiden. Pengar från *Sverige det nya matlandet* har använts för att med-finansiera projekt, men här har begränsningen i projekttid bidragit till att projekten och resultaten inte kunnat optimeras.

Bristen på fisk begränsar utvecklingen

Att det ska finnas en resurs i form av livskraftiga fiskbestånd att nyttja har varit ett fokusområde för många fiskeområden. Oavsett hur många diversifierings- och för-ädlingsprojekt som genomförs ger det liten effekt om det inte finns en fiskresurs att nyttja. Flera fiskeområden har ansett att bristen på fisk är den största utmaningen för att kunna utveckla en hållbar, långsiktig fiskerinäring. Därför har också många åtgärder syftat till att förbättra miljön för fisken i hopp om att fiskbestånden ska stärkas. Restaurering av lek- och uppväxtområden för gädda och abborre har gjorts i flera områden, våtmarker har anlagts för att minska näringsbelastning på kustområden och därigenom förbättra rekryteringsmöjligheterna för skärgårdslevande fiskbestånd. Även restaurering och anläggning av fiskvägar för vandrande fiskar har genomförts. Dessa fiskvårdande åtgärder har gett liten effekt på resultatindikatorerna i programmet men ger förhoppningsvis positiva effekter på lång sikt eftersom ett hållbart nyttjande kräver starka bestånd.

Bristen på fisk har även lett till diversifieringsprojekt som syftat till att hitta en marknad för nya produkter och outnyttjade arter. Flera projekt har även syftat till att öka lönsamheten för fiskprodukterna och etablera en lokal marknad. Därigenom har lönsamheten för näringen kunnat öka utan en ökad belastning på fiskresursen. Genom intervjuer och mejlfrågor till verksamhetsansvariga för fiskeområdena framgår det också att resultaten av dessa projekt lever vidare och fortsätter att gynna näringen. Som exempel nämns det att *”Projekt har inneburit hjälp till självhjälp att fortsätta som yrkesfiskare/kustnära fiskare”*.

Samverkan – utmaning och framgång

Den största utmaningen som fiskeområdena lyfter är svårigheter med samverkan, samtidigt anses samverkan också vara den största framgångsfaktorn. Till en början har intresset för fiskerifrågorna varit lågt. Det har också varit svårt att få flera olika

intressenter såsom näring, intresseorganisationer och kommuner att komma överens och hitta en gemensam strategi. I vissa områden har det dessutom varit konflikter mellan olika näringsgrenar. De som har lyckats med en bred samverkan med många intressenter anser att detta är den största framgången med *Hållbar utveckling inom fiskeområdena*. Strategierna har tagits fram med ett tydligt underifrånperspektiv och har varit väl förankrat hos alla intressenter. Trots att samverkan lyfts som ett av de bästa resultaten så svarade flera verksamhetsledare, vid mejlfrågor och intervjuer, nej på frågan om samverkan skulle finnas kvar utan vidare finansiering. Dock bör förståelsen för varandras verksamheter som samverkan har lett till finnas kvar. I en av fiskeområdenas slututvärdering formuleras det som att samverkan mellan olika intressenter ”har varit en lärorik mognadsprocess där förståelsen för varandra har ökat. Arbetet i sig har stärkt relationer”.

Åtminstone hälften av fiskeområdena har blivit en del av godkända leaderområden i den nya programperioden och i dessa områden lever samverkan kvar. Här ser de det som mycket värdefullt att det redan fanns en etablerad samverkan mellan olika aktörer. I de områden som inte blivit leaderområden så har samverkansinitiativet inte klarat av att leva vidare. Den breda förankring och gemensamma initiativ som samverkan har bidragit till har inte kunnat fortsätta i brist på finansiering.

3.2.3 Prioriterat område 4 Hållbar utveckling av fiskeområden

Hållbarutveckling i fiskeområdena skulle vara ett komplement till övriga prioriterade områden inom EFF samt till åtgärder inom andra fonder. Särskilt fokus låg på socioekonomiska åtgärder och skapandet av nya arbetstillfällen genom lokal förankring och integrerade strategier. Prioriterade åtgärder för området var dessa:

- Bevara och utveckla nya arbetstillfällen och det ekonomiska och sociala välbefindandet.
- Ökad lönsamhet av fiskeri- och vattenbruksprodukter.
- Främjande av kustmiljöns kvalitet.
- Främjande av nationellt och transnationellt samarbete mellan fiskeområden.
- Förberedelser och genomförande av utvecklingsstrategin.

Dessa åtgärder skulle ge effekt utifrån tre resultat indikatorer; ökad företagsamhet, ökad diversifiering samt ökad sysselsättning.

Utifrån utfallet av resultatindikatorerna som presenterades i *Slutrapport om genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013* är målpuppfyllnaden för området lågt. En anledning till detta anses vara den begränsade prioriteringen vid val av projekt och att projekt och resultat hade en bristande koppling till resultatindikatorerna. Ett av fiskeområdena nämner också i sin utvärdering att ”ett väntat resultat där man lyckats skapa nya arbetsplatser i en situation där näringen ”störtdyker” okontrollerat har varit och är fortfarande orimligt”. Andra bidragande orsaker har varit svårigheter med medfinansiering och att projekten inte får gynna enskilda företag. Fiskeområdesgrupperna anser dock att andra resultat än indikatorerna har varit värdefulla för näringen såsom mjuka värden som samverkan eller miljöåtgärder som kan ge effekter på längre sikt.

Företagsamhet

Företagsamhet uppmättes i antal nya företag som etablerades. Det totala målet var 20 nya företag fördelat på fisketurism och övriga. Utfallet vid programperiodens slut var 3 nya företag vilket ger en måluppfyllnad på 15 procent. Här anses bristen på fisk var ett av de största hindren för en utökad marknad med fler aktiva företag. De biotopvårdande insatser som genomförts med fokus på att stärka fiskbestånden öppnar möjligen upp för en större marknad i framtiden.

Diversifiering

Diversifieringsindikatorn syftar till antalet projekt kopplat till diversifiering. Antalet diversifieringsprojekt har varit mer populära inom det prioriterade området *Hållbar utveckling inom fiskeområden* jämfört med andra prioriterade områden. Det är också denna indikator som har högst måluppfyllnad på 76 procent (38 projekt). Diversifieringsprojektens fokus har legat på att öka värdet för fisken och därigenom lönsamheten utan att öka uttaget av fisk. Möjligheter till förädling och lokala marknader är resultat från några av projekten. Projekten rörande diversifiering har en tydlig koppling till näringsens behov om ökad lönsamhet och en lokal förankring, resultaten från flera av projekten lever vidare idag.

Ett bra exempel på ett diversifieringsprojekt är Ökat värde utan ökat uttag som genom kompetensutveckling inom livsmedelshygien och förbättrad kylkedja har lyckats skapa en lokal marknad för nyfångad fisk. Detta har bidragit till en ökad lönsamhet men även attraktionskraft området i stort. Projektresultatet bidrog till yrkesfiskarnas överlevnad och har gett effekter på lång sikt.

Sysselsättning

Ökad sysselsättning bedöms i antalet nya arbetstillfällen uppdelat på fisketurism och övriga. Resultaten av projekten bedömdes ge en måluppfyllnad för sysselsättningsgraden på 23 procent enligt *Slutrapport om genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013*, samtliga inom fisketurism. Att projekt generellt inte fick gynna enskilda företag anses vara en bidragande faktor till den låga måluppfyllnaden för ökad sysselsättning. Även bristen på fisk hade betydelse för en ökad sysselsättning och om de biotopvårdande insatserna ger effekt kan det ge en ökad sysselsättning i framtiden.

3.2.4 Operativt program för fiskerinäringen i Sverige 2007–2013

I det operativa programmet för EFF 2007–2013 definierades fem övergripande mål. Av de fem målen så fokuserade *Hållbar utveckling av fiskeområden* på att uppfylla målen *Lönsamheten i fiskerinäringen ska öka* samt *Främja sysselsättning på landsbygden i anslutning till fiskerinäringen*. Överlag är måluppfyllnaden för ökad lönsamhet och sysselsättning låg. Flera fiskeområdesgrupper anser att det är positivt om lönsamheten och sysselsättningsgraden lyckas bibehållas på samma nivå eftersom fiskerinäringen har svårt att gå med vinst. Bristen på fisk är även här en starkt bidragande faktor. De flesta fiskeområdena har utifrån detta fokuserat på projekt som stärker fiskbestånden eller ger ett ökat värde för den resurs som redan nyttjas. Diversifieringsprojekten har gett en ökad lönsamhet för enskilda fiskare genom möjligheter till

bland annat förädling och lokala marknader. Biotopvårdande projekt möjliggör stärkta fiskbestånd i framtiden. De biotopvårdande åtgärderna kan även på sikt bidra till att uppfylla miljömålen *Levande sjöar och vattendrag & Hav i balans samt levande kust- och skärgård*.

3.3 Underifrånperspektivet

Ett stort fokus för *Hållbar utveckling inom fiskeområden* var att få till en bred förankring med underifrånperspektiv i fiskeområdesgrupperna. Till en början var intresset för fiskeområdena lågt och i en del områden även konfliktfyllt. Trots svårigheter lyckades fiskeområdena få till en bred förankring och strategierna för respektive område togs fram gemensamt med en tydlig koppling till områdets behov. Projektidéerna tog ofta avstamp i näringsens behov vilket gav ett tydligt underifrånperspektiv på åtgärderna. Många anser också att just den breda sammansättningen och samverkan inom grupperna var en av de största framgångarna med fiskeområdena. Näringen menar att detta bidrog till en ny förståelse för näringen hos representanter från kommuner och myndigheter. Vissa områden lyfter dock att viktiga delar av fiskerinäringen valde att inte delta, detta gäller framförallt de stora pelagiska yrkesfiskarna även om de hade hemmahamn inom området. Eftersom intressenterna delvis nyttjar samma resurs hade även ett deltagande av representanter från de större båtarna varit önskvärt. Att hela näringen representeras skulle stärka strategierna och troligen de övergripande målen inom EFF.

3.4 Erfarenhetsutbyte, lärande och samarbete

Den breda samverkan inom fiskeområdena har haft en positiv effekt på erfarenhetsutbyte, lärande och samarbete. Det bildades även ett nationellt nätverk för fiskeområdesgrupperna under 2012 där 10 av 14 fiskeområden deltog. Det nationella nätverket har utvärderats i *Utvärdering av FOG nationellt nätverk*. Utvärderingen drog slutsatsen att nätverket ansetts värdefullt av deltagarna och att de haft ett stort erfarenhetsutbyte av varandra. Däremot ser de det vara en brist att inte alla fiskeområden valde att delta.

Den etablerade samverkan som fanns i fiskeområdena bör ha gett en god start för samverkan inom leaderområdena. Tyvärr så har inte samverkan klarat av att leva vidare i de områden som inte blivit leaderområden utifrån de uppgifter som kommit fram. Även de som blivit leaderområden bedömer att samverkan troligen inte skulle fortsatt om de inte hade fått fortsatt finansiering. Däremot är det troligen ett mindre steg att starta upp samverkan på nytt.

4 Slutsatser

Fiskeområdesgrupperna etablerades och kom igång sent med sin verksamhet i programperioden. Vid halvtidsutvärderingen hade bara 9 procent av budgeten utbetalats. Detta kan vara en bidragande faktor till att de uppnådda målen för resultatindikatorerna är låga. Budgetåtgången uppgick dock till 86 procent vid programmets slut.

Trots att måluppfyllnaden för *Hållbar utveckling av fiskeområden* är låg lyfts flera andra nyttor med satsningen där samverkan, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte anses vara starka framgångsfaktorer.

Efter stora utmaningar till en början lyckades fiskeområdesgrupperna få till en bred samverkan mellan näringen, kommuner och myndigheter. Strategierna förankrades brett och ansågs ha ett tydligt underifrånperspektiv.

För många blev åtgärder för att stärka fiskbestånden högt prioriterade och flera biotopvårdande projekt genomfördes. Detta var inte ett utpekad mål inom *Hållbar utveckling av fiskeområden* men möjliggör en ökad lönsamhet och sysselsättning på sikt genom att fiskbestånden ökar.

Utmaningar av administrativ och ekonomisk karaktär såsom sen utbetalning, svårigheter att hitta medfinansiering samt likviditet har varit problematiska för genomförandet. Dock tyder utfallet av budgeten för området på en hög nyttjandegrad.

Tyvärr verkar endast ett fåtal av resultaten från projekt och samarbete leva vidare utan fortsatt finansiering. De projekt som har haft bäst långsiktighet är diversifieringsprojekten där de lyckats skapa ett högre värde på samma produkt genom till exempel en lokal marknad eller förädling. Resultaten från miljöfrämjande åtgärder för att stärka fiskbestånden bör också ge långsiktiga effekter. Dock, är det svårt att mäta resultaten och effekterna dröjer men genom dessa åtgärder så har projekten troligen skapat en bättre grund för ett hållbart nyttjande av fiskresursen i framtiden.

4.1 Rekommendationer inför kommande program och utvärderingar

Inför utvärderingar av pågående programperiod, Leader och EHFF 2014–2020, rekommenderas det att områdenas egna utvärderingar blir ett ska krav. Fiskeområdenas egna utvärderingar för EFF 2007–2013 höll väldigt varierande kvalitet där vissa var väldigt uttömmande och reflekterande medan andra hade ytterst lite att bidra med. Fiskeområdenas egna utvärderingar har varit viktiga bidrag i denna sammanställning.

Inför kommande program bör långsiktigheten i projekten vara en viktig prioritering. Diversifieringsprojekt och miljöåtgärder är de projekt som har haft störst fokus på långsiktighet i EFF 2017–2013.

Samverkan mellan olika intressenter var en stor utmaning i flera områden och även om de lyckades få till en bra samverkan i områdena så tog det tid. För att inte detta ska bli tidskrävande i framtiden kan det behöva riktas särskilda insatser för samverkan. Samverkan har också visat sig falla i de områden som inte längre är fiskeområden. Om en långsiktig samverkan är önskvärd kan det behöva arrangeras i andra former än i projektform.

Referenser

Nationell strategisk plan för fiskerinäringen i Sverige 2007–2013

Operativt program för fiskerinäringen i Sverige 2007–2013

Halvtidsutvärdering Europeiska Fiskerifonden 2007–2013. Ramboll för Fiskeriverket.

Slutrapport om genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013. Jordbruksverket. Dnr. 3.3.04-9402/16

C. Frieberg. (2014). Utvärdering av FOG nationellt nätverk. Cfg-konsult

Årsrapport om genomförandet Verksamhetsåret 2009. Fiskerinäringen i Sverige – en satsning på hållbart fiske. Fiskeriverket. Dnr. 32-574-09

Årsrapport om genomförandet Verksamhetsåret 2010. Fiskerinäringen i Sverige – en satsning på hållbart fiske. Fiskeriverket. Dnr. 32-1615-11

Årsrapport fiskeriprogrammet 2011. Jordbruksverket. Dnr. 18-4702/12

Årsrapport fiskeriprogrammet 2012. Jordbruksverket. Dnr. 3.3.04-5588/13

Årsrapport fiskeriprogrammet 2013. Jordbruksverket. 2014:15

Årsrapport fiskeriprogrammet 2014. Jordbruksverket. 2015:17

FOG:s strategier:

1. Från kust till fjäll- en utvecklingsstrategi för Vindelälven och Umeälvens nedre del. Fiskeriverket. Dnr. 31-2393-07
2. Strategi för fiskeområde Södra Bottenhavet. Fiskeriverket. Dnr. 31-3294-08
3. Fiskefrämjandet Stockholms skärgård, ideell förening. Strategi 2009–2013. Fiskeriverket. Dnr. 31-3395-08
4. Strategi för fiskeområde Norra Bohuslän och fiskeområde Södra Bohuslän. Fiskeriverket. Dnr. 31-3264-08
5. Strategi för fiskeområde Norra Bohuslän och fiskeområde Södra Bohuslän. Fiskeriverket. Dnr. 31-3262-08
6. Utvecklingsstrategi – fiskeområde Vänerskärgården med Kinnekulle. Fiskeriverket. Dnr. 31-3238-08
7. Utvecklingsstrategi för fiskeområde Vättern 2009–2013. Fiskeriverket. Dnr. 32-3780-09
8. Utvecklingsplan fiskeområde Kustlandet. Fiskeriverket. Dnr. 31-2824-08
9. Fiskeområde Gotland. Programstrategi 2009–2013. Fiskeriverket. Dnr. 31-3260-09
10. Strategi – Sydkustens fiskeområde 2009–2013. Fiskeriverket. Dnr. 31-3292-08

11. Fiskeområde Tornedalen – Haparanda skärgård. Fiskeriverket.
Dnr. 31-5004-09
12. Fiskeområde Kustlinjen – Utvecklingsstrategi. Fiskeriverket.
Dnr. 31-0004-10
13. Strategi för fiskeområde Halland för strukturperioden 2010–2013.
Fiskeriverket. Dnr. 31-4591-09
14. Utvecklingsstrategi – fiskeområde Blekinge Leader. Fiskeriverket.
Dnr. 31-4888-09

FOG:s egna slututvärderingar:

1. Uppföljning och utvärdering av verksamhet inom Vindelälvens Fiskeområde
2. Uppföljning och utvärdering av FOG Södra Bottenhavets verksamhet
3. Uppföljning och utvärdering av perioden 2009–2013. Fiskefrämjandet
Stockholms skärgård
4. Utvärdering av Fiskeområde norra Bohuslän och Fiskeområde södra
Bohuslän
6. Uppföljning och utvärdering av verksamheten. Fiskeområde Vänerskär-
gården med Kinnekulle
7. Uppföljning och utvärdering av Fiskeområdesgrupp, FOG-Vättern
8. Preliminär uppföljning och utvärdering av fiskeområde Kustlandet
9. FOG Gotland 2010–2013 – Verksamhet och utvärdering
10. Sydkustens fiskeområde. Mellanrapport 2014-02-28. Utgångspunkt,
målsättning och resultat. Redovisning av EU:s programperiod 2007–2013
11. Fiskeområde Tornedalen, Haparanda skärgård – Rapport och resultat
12. Uppföljning och utvärdering av fiskeområde Kustlinjens verksamhet
13. Uppföljning och utvärdering av Fiskeområde Halland.
För programperioden 2010–2013
14. Uppföljning och utvärdering av Blekinge Fiskeområde Leader

L. Hagsmo & L. Harkman. (2015). Hållbart fiske – Utvärdering av fiskeområde
Vänerskärgården med Kinnekulle. Karlstads universitet. 2015:2

M. Andersson. Utvärdering – Fiskeområde Hallands externa projekt,
programperioden 2010–2014

Mejlsvar från kompletterande frågor (se bilaga 1) till samtliga verksamhetsledare för
fiskeområdena

Bilaga 1

Kompletterande frågor till verksamhetsledare eller ordförande i respektive fiskeområde.

1. Har fiskeområdet blivit en del i ett Leader-område enligt nuvarande program?
 - a. Är det i så fall ett rent fiskeområde eller är även landsbygdsprogrammet med och finansierar?
 - b. Tror ni att samverkan i området skulle levt kvar om det inte blivit ett Leader-område?
2. För de fiskeområden som inte blivit ett Leader-område, lever gruppen och samverkan kvar?
3. Har åtgärderna inom området gett effekt på lång sikt som kan ses nu?
 - a. Ökad lönsamhet?
 - b. Ökad företagsamhet?
 - c. Högre diversifieringsgrad?
4. Klarade projekten eller resultaten av projekten av att leva vidare eller var de beroende av finansieringen även på lång sikt?
5. Vad bedömer ni var de största utmaningarna med FOG?
6. Vilka var de bästa resultaten av FOG?

Bilaga 2

Utdrag ur Årsrapport fiskeriprogrammet 2014 (Jordbruksverket. 2015:17) avseende projektexempel för prioriterat område 4, *Hållbar utveckling av fiskeområden*.

Stockholms fiskmarknad

Stödmottagare: Fiskefrämjandet Stockholms skärgård

Stödbelopp: 572 325 kronor
(plus motsvarande belopp i övrig offentlig medfinansiering)

Fiskeområdet Fiskefrämjandet Stockholms skärgård har godkänt projekt för Stockholms fiskmarknads uppstartande. Projektens syfte har varit att först skapa en kommunikationsplattform, sedan att tillgängliggöra fisk från närområdet till lokala konsumenter genom att skapa en fysisk handelsplats, Stockholms fiskmarknad, i centrala Stockholm och till sist uppbyggnaden av Stockholm Fiskmarknads ideella förening. Under projektet har direktförsäljning till restauranger under varumärket Stockholms Fiskmarknad inletts och en temporär fiskmarknad har öppnat på Stureplan i väntan på permanenta lokaler. 44 fiskare har anslutit sig och är medlemmar och de förväntas öka till 80 under år 2014.

Logistiklösningar

Stödmottagare: LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN

Stödbelopp: 162 000 kronor
(vilket inkluderar matlandsanslag)

I Gotlands fiskeområde har ett projekt genomförts för att samordna transportvägar och transportmetoder för det småskaliga fisket. Projektet kommer att innebära att fiskarna även lättare kan distribuera fisk till Stockholms fiskmarknad, se ärendet ovan, vilket innebär att synenergieffekter uppnås om projekten blir framgångsrika. De småskaliga fiskarnas volym av fisk är liten vilket innebär att transportkostnaderna per kilo fisk blir hög och försämrar lönsamheten. Projektet förväntas öka lönsamheten för samverkande fiskare.

Tornedalens mat

Stödmottagare: TORNEDALENS FOLKHÖGSKOLA

Stödbelopp: 50 000 kronor
(vilket inkluderar matlandsanslag)

Projekt har godkänts inom hållbar utveckling i fiskeområden i Tornedalens och Haparanda skärgård och med medfinansiering från det s.k. matlandsanslaget (en källa till nationell medfinansiering till fiskeriprogrammet). Projektet syftar till att lyfta fram maten från Tornedalen. En förstudie har genomförts för att undersöka förutsättningarna för ett utvecklingsprojekt med fokus på fisk som råvara i det tornedalska köket. Syftet med studien var att visa vilka kulinariska maträtter Tornedalen kan erbjuda och skapa nya matupplevelser genom förädling av fisken. Projektet har exempelvis genomfört intervjuer och informationsmöten i Tornedalen och medverkat vid Tornedalsdagarna. Projektet har bidragit till måluppfyllnaden med att öka värdet på fiskeriprodukter.

Projektet siklöja livsmedel

Stödmottagare: FOOD & HEALTH CONCEPT AB

Stödbelopp: 1 792 376 kronor
(vilket inkluderar matlandsanslag)

Ett annat projekt inom *åtgärden hållbar utveckling i fiskeområden* har godkänts till Food & Health Concept Centre, via fiskeområde Vänerskärsgården med Kinnekulle. Projektet har haft fokus på hållbar utveckling av Vänerfisket och jobbar med tillvaratagande av hela siklöjan som idag fiskas för sin exklusiva löjrom. Inom projektet har en konsumentundersökning gällande fisk och en näringsanalys genomförts för att identifiera lämpliga marknadsföringsargument och produktutveckling av filén till att bli siklöjeburgare genomförts. Projektet innebär en möjlighet för yrkesfiskare att diversifiera sin verksamhet och öka värdet på sina produkter.

Möjlighetsstudie för etablering av marin fiskodling på svenska västkusten

Stödmottagare: GÖTEBORGS UNIV. LABORATORY FOR

Stödbelopp: 579 370 kronor
(plus motsvarande belopp i övrig offentlig medfinansiering)

Inom fiskeområdena Södra och Norra Bohuslän har det genomförts en möjlighetsstudie för etablering av marin fiskodling på svenska västkusten. Möjlighetsstudien ska ligga till grund för en handlingsplan för vattenbruk på västkusten och ska stärka kunskapsutbytet mellan företagen, akademi och offentlig sektor. Studiens slutsats är att öppna nätkasseodlingar av fisk inte lämpar sig för området. Flera olika fiskarter har potential att odlas på västkusten men det krävs odlingstekniska lösningar för att göra det praktiskt genomförbart.

Vättern – framtidens källa

Stödmottagare: JÖNKÖPINGS KOMMUN

Stödbelopp: 245 825 kronor
(plus motsvarande belopp i övrig offentlig medfinansiering)

Inom fiskeområdet Vättern har ett projekt genomförts vars syfte var att i samverkan med aktörer runt Vättern öka kunskapen om lokalproducerade råvaror både hos personalen och eleverna på Hotell- och Restaurang/Restaurang- och Livsmedelsprogrammet. Ökad kunskap och intresse för lokalproducerade råvaror som fisk och skaldjur kommer att på sikt hjälpa till med att utveckla fiskenäringen runt Vättern med omnejd.

Seminarie serie för mark- och vattenägare, entreprenörer och yrkesfiske

Stödmottagare: LEADER KUSTLINJEN

Stödbelopp: 47 928 kronor
(plus motsvarande belopp i övrig offentlig medfinansiering)

Leader kustlinjen har genomfört ett projekt där aktiviteterna har bestått av fem seminarier. Två med fokus på miljöfrågor, riktade till mark- och vattenägare, två med fokus på besöksnäringen, möjligheterna att utveckla nya affärsmöjligheter och vidareutveckla befintliga företag och projekt och ett till yrkesfisket med tema nya redskap, forskning och erfarenhetsutbyte.

Joujoki fiskevårdsprojekt

Stödmottagare: TORNEDALENS FOLKHÖGSKOLA

Stödbelopp: 56 337 kronor
(plus motsvarande belopp i övrig offentligmedfinansiering)

Ett projekt i fiskeområdet Tornedalen Haparanda skärgård har genomförts. Målet var att återställa de avsnitten av Joujoki som rensades under flottningsepoken till dess naturliga utseende och funktion. Ett par biflöden har undersökts för att se vilken betydelse de kan ha. Möjligheten att undanröja vandringshinder i form av vägtrummor i biflödet Viitajärvenoja har också undersökts. Genom återställningen av vattendraget kommer lekogråden för öring och harr gynnas samt den fridlysta flodpärlmusslan.

Utveckling av fiskeriering i Ljusnans mynningsområde

Stödmottagare: SÖDERHAMNS KOMMUN

Stödbelopp: 126 567 kronor
(plus motsvarande belopp i övrig offentlig medfinansiering)

Inom fiskeområdet Södra Bottenhavet har ett projekt för Utveckling av fiskeriering i Ljusnans mynningsområde genomförts. Syftet med projekt är att skapa mer möjligheter för fisket i Ljusnans mynning. Den största begränsningen för fisket idag är hur storleken på området som kan användas för sportfiske. Inom projektet har stödmottagare tillgängliggjort större områden, iordningställa fler platser för turism och rekreation i form av grillplatser, vindskydd och liknande.

På denna sida...

kan du läsa kommentarer från de personer som har kvalitetsgranskat rapporten.

Kommentarerna är en hjälp för dig som läsare att bedöma om slutsatserna i rapporten är rimliga.

Granskningskommentarer

Rapporten är en del av utvärderingen av programmet för Europeiska fiskerifonden 2007–2013 (EFF). Den bygger på flera olika underlag där programmets målpuppfyllnad följts upp. Fiskeområdenas egna slututvärderingar av programperioden har spelat stor roll för förståelsen av utfallet och för de rekommendationer som avslutar rapporten. Det framgår av rapporten att dessa slututvärderingar var av varierande kvalitet.

Oavsett detta kan rapporten ses som både gedigen och välunderbyggd. Resultaten, och tolkningarna av dem, stämmer dessutom väl överens med såväl erfarenheter från utvärderingar av liknande insatser på parallella områden, t.ex. av Leader, som från forskningen om projektfinsierad utvecklingspolitik och aktörssamverkan. Det tar tid att etablera nya samverkanskonstellationer, och sådana behöver, i alla fall under en etableringsfas, arenor för samverkan som leds av en ansvarig, helst fristående, aktör. En sådan etableringsfas är oftast längre än några få år, särskilt om det finns motstridiga intressen mellan de relevanta aktörerna. Att man ej lyckats uppnå mål för företagande och sysselsättning är inte heller förvånande. Däremot är det hoppningivande att man lyckats genomföra en rad projekt som har goda möjligheter att bidra till ett långsiktigt hållbart fiske.

Fil dr, Agr Cecilia Waldenström, Institutionen för stad och land, SLU

Publicerade utvärderingsrapporter

UTV18:1 *Utvärdering av stöd till utbyggnad av bredband*

UTV17:6 *Löpande lärande utvärdering av Landsbygdsnätverket*

UTV17:5 *What measures should be taken to improve conditions for Swedish Farmland Birds, as reflected in the Farmland Bird Index?*

UTV17:4 *Kvalitetsförändringar i ängs- och betesmarker med och utan miljöersättning*

UTV17:3 *Socioekonomiska effekter av fartygsskrotningar inom svenskt fiske*

Ex-post evaluation of the European Fisheries Fund (2007–2013)

Slututvärdering av fiskeriprogrammet 2007–2013

Publicerad av EU-kommissionen

UTV17:2 *Utvärdering av ESI-fondernas genomförande-organisationer i Sverige*

UTV17:1 *Kunskapsöversikt: Om förutsättningarna för utvärdering av resultat och effekter av bredbandsstöd i Sverige*

UTV16:6 *Bra vallersättning och kompensationsstöd*

Hur kan olika utformningar påverka jordbruket, miljön och samhällsekonomin?

UTV16:5 *Slututvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013*

Delrapport IV: Synteser för en hållbar landsbygdsutveckling

Utvärdering av programmets samlade effekter

UTV16:4 *Slututvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013*

Delrapport III: Utvärdering av åtgärder för landsbygdsutveckling

Axel 3: Förbättra livskvalitet på landsbygden

Axel 4: Leader – Genomföra lokala utvecklingsstrategier

UTV16:3 *Slututvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013*

Delrapport II: Utvärdering av åtgärder för bättre miljö

UTV16:2 *Slututvärdering av det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013*

Delrapport I: Utvärdering av åtgärder för ökad konkurrenskraft

UTV16:1 *Biologisk mångfald i våtmarker som har anlagts med stöd från landsbygdsprogrammet*

UTV15:2 *Kompetens för utveckling?*

Utvärdering av kompetensutveckling i landsbygdsprogrammet 2007–2013

UTV15:1 *Vad behöver förenklas?*

Utvärdering av landsbygdsprogrammet samt havs- och fiskeriprogrammet

Jordbruksverket

551 82 Jönköping

Tfn 036-15 50 00 (vx)

E-post: jordbruksverket@jordbruksverket.se

www.jordbruksverket.se/utvardering

UTV18:2

